



Praksisfaglighed i skolen

Praksisfaglighed i OSO 10. klasse - en fagcase

Praksisfaglighed og praksisnær undervisning

Praksisfaglighed og praksisnær undervisning er begreber, der i stigende grad påvirker dagsordenen for grundskolerne i Danmark. Det drejer sig om praksisfaglighed og praksisnær undervisning i alle fag og for alle årgange. Målet er, at elever i grundskolen skal blive så dygtige, som de kan.

Konkret bygges der videre på tiltag i folkeskolereformen med varierede og differentierede læringsformer samt praktiske og anvendelsesorienterede undervisningsformer, som udfordrer alle elever. Styrket fokus på praksisfaglighed i skolen generelt - og specifikt i fagene - indgår altså med fornyet kraft i den brede dannelsesopgave, som grundskolen har. Det gælder også, når grundskolen skal ruste eleverne til at træffe deres rigtige valg af ungdomsuddannelse. Det er der flere indsatser, som har stillet skarpt på.

Udviklingsprojektet "Praksisfaglighed i skolen"

"Praksisfaglighed i skolen" er et projekt, som blev gennemført i 2019 med forankring i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK). I projektet samarbejdede 50 grund- og erhvervsskoler om at udvikle og afprøve måder at arbejde i grundskolens udskoling med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt.

Udviklingsprojektet er en del af en politisk aftale fra 2018 om styrket praksisfaglighed i grundskolen. Aftalen bygger også på politisk enighed om, at styrkelse af praksisfagligheden i grundskolen kan føre til øget søgning til erhvervsuddannelserne. Ved at lade det praksisfaglige fylde mere i grundskolen vil det gøre flere elever bevidste om, at erhvervsuddannelse er en mulighed for alle.

Fra skoleerfaringer til ny inspiration og værktøjer

Denne fagcase er en del af et samlet inspirationsmateriale, der er udviklet på baggrund af grund- og erhvervsskolernes samarbejde i "Praksisfaglighed i skolen". Omdrejningspunktet i projektet har været at bringe forskningsbaseret viden i spil i skolernes praksis og på den baggrund udarbejde inspirationsmateriale til alle skoler, der arbejder med praksisfaglighed i fagene og praksisnær undervisning. På den måde har forskningsbaseret viden og praksiserfaringer givet en dybere forståelse af begrebet praksisfaglighed. Samtidig er der udviklet konkrete værktøjer på baggrund af processen. Fx en "praksisfaglig refleksionsmodel" og en eksemplarisk "fremgangsmåde".

Praksisfaglighed i OSO i 10. klasse

Praksisfaglighed i og på tværs af fagene er elevernes kompetence til at koble "Teori og fag" med "Krop og erfaring" i udførelsen af "Handlinger og produkter" så tæt på en praksis som muligt. Praksisfaglig undervisning indøver elevernes koblingskompetence og kan med fordel ske i samarbejde mellem grundskoler og erhvervsskoler.

I denne fagcase får du inspiration til at arbejde med elevernes "Praksisfaglighed i OSO i 10. klasse" (Obligatorisk Selvvalgt Opgave). Først bliver du introduceret til en **overordnet fremgangsmåde**, som er udledt af samarbejdserfaringer mellem grundskoler og erhvervsskoler om praksisfaglighed i fagene.

Efterfølgende kobles fremgangsmåden til **erfaringer fra gennemførelsen af et undervisningsforløb i TI'EREN 10. Klasse Center Skive**, der har været en del af udviklingsprojektet "Praksisfaglighed i skolen". TI'EREN har ikke samarbejdet direkte med en erhvervsskole i projektet, men der har været fokus på erhvervsuddannelser som uddannelsesvalg for eleverne. Fremadrettet vil der være et potentiale for TI'EREN i at samarbejde direkte med en erhvervsskole om OSO.

Derefter kan du læse om **tegn på praksisfaglighed hos eleverne** i samarbejdet. Du finder også en **praksisfaglig refleksionsmodel**, som er udledt af samarbejdserfaringer mellem alle grundskolerne og erhvervsskolerne i "Praksisfaglighed i skolen" samt en litteraturkortlægning.

Modellen kan du anvende, når du skal arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. Til sidst introduceres du til **det samlede inspirationsmateriale**.

Overordnet fremgangsmåde

Når du skal arbejde med praksisfaglighed i fagene i et samarbejde mellem en grundskole og en erhvervsskole, er der i "praksisfaglighed i skolen" udledt en overordnet fremgangsmåde, du kan anvende:

Kort om fagcasen

TI'EREN 10. Klasse Center Skive har gennemført et OSO-forløb, som skulle bidrage til elevernes afklaring om uddannelsesvalg. Gennem forskellige produktioner, som eleverne lavede, forholdt de sig til den praksis, de gerne vil uddanne sig til for at få drømmejobbet. De reflekterede over erfaringer ved en præsentation, og størstedelen af eleverne blev afklaret om deres uddannelsesvalg.

Udvikling og afprøvning i samarbejde mellem 50 grund- og erhvervsskoler

I "Praksisfaglighed i skolen" samarbejdede 50 grund- og erhvervsskoler om at udvikle og afprøve måder at arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. Konsulentvirksomheden Pluss og Aalborg Universitet har sammen med STUK's læringskonsulenter på grundskoleområdet og erhvervsskoleområdet faciliteret skolernes udvikling og afprøvning. På den baggrund er der udviklet et samlet inspirationsmateriale, som denne fagcase er en del af. Det samlede inspirationsmateriale findes på Danmarks Læringsportal EMU.dk. Du finder en introduktion til inspirationsmaterialet i slutningen af denne fagcase.



Udvælg og inddrag relevante **lærere og medarbejdere** fra erhvervsskolen og grundskolen tidligt i forløbet.



Bliv enige om forløbets **formål** – hvad skal grundskoleeleverne have ud af undervisningen?



Formulér de **faglige mål** og afklar, hvilke **tegn på praksisfaglighed** I gerne vil opnå. Beslut hvordan I vil følge op.



Udvælg **aktiviteter**, der kan understøtte de faglige mål og ønskede tegn på praksisfaglighed.



Planlæg aktiviteter og sørg for tydelig **rollefordeling** mellem grundskole- og erhvervsskolelærere.



Gennemfør aktiviteterne med eleverne på grundskolen og erhvervsskolen.



Evaluer elevernes praksisfaglige udbytte af aktiviteterne.

Herunder kobles de forskellige trin i den overordnede fremgangsmåde med konkrete erfaringer fra arbejdet med OSO i TI'EREN.

Erfaringer fra TI'EREN



Projektet blev igangsat af TI'EREN's leder og faciliteret af en lærer uden at indlede et direkte samarbejde med en erhvervsskole. Lederen og læreren planlagde forløbet sammen og formulerede selve OSO-opgaven. Fremover ønsker TI'EREN at etablere eksterne samarbejdsrelationer, herunder med en erhvervsskole, så eleverne kan få mulighed for at prøve at stå i et værksted eller i en virksomhed for at komme så tæt på praksis som muligt. Flere elever har imidlertid haft kontakt med og fået sparring fra virksomheder og erhvervsskoler i forløbet.



Formålet med projektet var, at eleverne skulle blive afklaret omkring deres uddannelsesvalg. De skulle søge information om, hvad der skal til for at få drømmejobbet og afprøve nogle af de opgaver og teknikker, som vil være en del af at få drømmejobbet og tage uddannelsen på vej til det.

Læreren besluttede i planlægningen af forløbet, at der ikke skulle formuleres fagfaglige mål. Eleverne skulle have skarpt fokus på uddannelsesvalg og opgaver knyttet til drømmejobbet. Konkret var målene, at eleverne skulle afprøve et fag og blive sikre i deres uddannelsesvalg. Læreren ønskede, at eleverne skulle koble deres faglige forståelse af et professionelt fag sammen med konkret opgaveløsning i forløbet.



I selve opgavebeskrivelsen fremgik en rammesætning og en opgavebeskrivelse knyttet til en produktion eller et produkt, som eleverne skulle lave og lade indgå som del af deres præsentation. Eleverne blev anbefalet at kontakte lokale virksomheder og erhvervsskoler som del af deres informationsøgning og for at få sparring. Det skulle være op til eleverne selv at kontakte eksterne, men læreren kunne hjælpe med at tage kontakt, når eleverne havde fundet ud af, hvad de ville arbejde med, og besluttet hvem, de gerne ville have sparring fra.



Eksempler på elevaktiviteter

Forberedelse af eleverne: Eleverne blev introduceret til rammerne for og indholdet i OSO-opgaven. De skulle arbejde med deres uddannelsesplan og kortlægge vejen til drømmejobbet. Konkret skulle eleverne lave en skriftlig opgave og et produkt (fx en trækasse, en middag, eller en professionel bordopdækning).

Praktiske opgaver til eleverne: Eleverne arbejdede på skolen. Nogle elever kontaktede relevante virksomheder og erhvervsskoler for at få sparring og rådgivning om deres produkt og uddannelsesvalg.

Opfølgning på praktiske opgaver: OSO-opgaven blev afsluttet med en fremlæggelse for læreren, hvor eleverne præsenterede deres uddannelsesplan og reflekterede over deres produkt og de erfaringer, de havde gjort sig.





På TI'EREN udarbejder lærerne ofte deres eget undervisningsmateriale, hvilket også skete i dette forløb. Lærerens rolle blev vejledende, og han samarbejdede med skolens UU-vejleder for at hjælpe eleverne med afklaring af uddannelsesvalg.



Eleverne skrev en opgave med udgangspunkt i deres uddannelsesplan. Opgaven skulle vise, hvilken uddannelsesvej, de vil gå for at få drømmejobbet.

Derudover udarbejdede eleverne et produkt og en præsentation. Nogle elever lavede en middag, en forlængerledning eller en trækasse, og som præsentation blev der lavet plancher. Eleverne afprøvede gennem deres produktion en praksis, knyttet til drømmejobbet og blev dermed klogere på egne evner og ønsker. Som afrunding fremlagde eleverne deres uddannelsesplan og præsenterede produktet.



Lærerens oplevelse var, at størstedelen af eleverne blev afklaret om deres uddannelsesvalg efter OSO-forløbet. Fx blev en elev, der havde arbejdet med madlavning og ernæring afklaret om at vælge gastronomiuddannelsen.

Eleverne oplevede OSO-forløbet som relevant. De oplevede at få mulighed og tid til at undersøge deres uddannelsesønsker og få sparring fra deres lærer og skolens UU-vejleder. Det førte til stort medejerskab under processen, hvilket gjorde det lettere for læreren at drive projektet og udfylde en vejledende rolle frem for en mere klassisk lærer/elev-relation.

Læreren vurderer, at det har fungeret rigtig godt, at eleverne skulle lave et produkt som en del af opgaven. Det gav en ekstra dimension til præsentationerne. Læreren vurderer imidlertid, at der ved det næste OSO-forløb skal være mere tydelighed omkring, hvad eleverne skal. Det vil bidrage til yderligere at fastholde elevernes fokus på deres uddannelsesvalg.

Tegn på praksisfaglighed hos eleverne

Gennem de forskellige produktioner, som eleverne lavede i forbindelse med deres OSO-forløb forholdt de sig til den praksis, de gerne vil uddanne sig til. De kom dermed til at kombinere deres forståelse for et fag med en fysisk produktion og herefter reflektere over egne erfaringer ved en præsentation. På den baggrund blev størstedelen af eleverne afklaret om deres uddannelsesvalg.

Praksisfaglig refleksionsmodel

Praksisfaglighed i og på tværs af fagene er elevernes kompetence til at koble "Teori og fag" med "Krop og erfaring" i udførelsen og udarbejdelsen af "Handlinger og produkter" så tæt på en praksis som muligt. Koblelsen er illustreret i modellen.

Praksisfaglig refleksionsmodel



Elevernes praksisfaglighed

Eleverne kan være dygtige til at udføre handlinger og lave produkter, arbejde med fagenes teori eller bringe deres krop og erfaring i spil i forskellige sammenhænge. Alle tre dele skal eleverne mestre for at udtrykke praksisfaglighed. Den praksisfaglige koblingskompetence udtrykkes stærkest, når eleverne kan binde de tre dele sammen.



For at vurdere elevernes praksisfaglighed kan du fx overveje:

- Kan eleverne *se* ► *udtrykke* ► *vurdere*, hvordan de bør anvende deres fag, teoretiske viden, krop og erfaring i udførelsen af egne handlinger og udarbejdelse af produkter?
- Kan eleverne *genkende* ► *udtrykke* ► *vurdere* fag, teori, håndlag og arbejdsprocesser, der kommer til udtryk i egne og andres produkter og handlinger?
- Kan eleverne *genkalde* ► *udtrykke* ► *anvende* deres kropslige erfaringer fra udførelsen af handlinger og udarbejdelse af produkter til at forstå og vurdere fagenes teorier?

Praksisfaglighed i undervisningen

For at styrke elevernes praksisfaglighed skal undervisningen tilstræbe praksisnærhed, relevans og kropslig erkendelse gennem iscenesættelse af læringsrummet. Fx:

- *Udenfor skolen*: Udførelse af autentiske handlinger og udarbejdelse af produkter i en praksis/arbejdsplads koblet med refleksion over teori, fag og erfaring

- *I skolen*: Læringssituationer, der knytter an til noget autentisk for eleverne, og hvor eleverne gennem udførelse af handlinger og udarbejdelse af produkter skaber en relation til erfaringer, fag og teori
- *I og udenfor skolen*: Læringssituationer, der aktivt skaber sanseindtryk/erfaringer og lægger op til refleksion med ét eller flere fags begreber og bearbejdning med et eller flere fags metoder

Undervisningen kan med fordel tilrettelægges som et eksperimentarium med plads til forskellige måder at lære på og rum til at øve sig gennem gentagelse. Med afsæt i modellen kan du i forberedelsen af undervisningen fx overveje:

- Hvordan bliver undervisningen autentisk for eleverne?
- Hvilke handlinger skal eleverne øve sig i at udføre, når de laver produkter?
- Hvordan bringes elevernes krop og erfaring i spil?
- Hvilke teorier og fag skal eleverne øve sig i at genkende og anvende?
- Hvordan skal eleverne øve sig i at koble praksisfaglighedens tre dele?

Praksisfaglighed i skolen – det samlede inspirationsmateriale



Vidensopsamling

Forsknings- og praksisbaseret viden, der bidrager til definition af begrebet praksisfaglighed og udgør grundlaget for udledningen af den praksisfaglige refleksionsmodel.



Fagcases om praksisfaglighed i fagene

Otte fagcases om praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. En fagcase formidler erfaringer med afprøvning af praksisfaglige undervisningsforløb i konkrete samarbejder mellem grund- og erhvervsskoler. En fagcase præsenterer også den fremgangsmåde til at arbejde med praksisfaglighed i fagene, som er udledt gennem afprøvningen, og endelig indeholder en fagcase introduktion til den praksisfaglige refleksionsmodel.

Der er udarbejdet fagcases om:

- Matematik
- Dansk
- Naturfag
- Fremmedsprog
- Håndværk og design
- Tværfagligt projektførløb
- Projekt opgaven i 9. klasse
- OSO i 10. klasse

Videoer med leder- og lærererfaringer om praksisfaglighed i fagene



Til hver af de otte fagcases er der udarbejdet to videoer med supplerende erfaringsopsamling. Her fortæller ledere, lærere og elever fra grund- og erhvervsskoler om deres konkrete erfaringer med afprøvning af undervisningsforløb med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt.

Vejledning til ledere og lærere



Vejledningen fokuserer på tre centrale temaer:

- Hvorfor er der fokus på praksisfaglighed?
- Hvad er praksisfaglighed?
- Hvordan kan ledere og lærere arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt?

Det er en vejledning til at komme godt i gang, få et fælles sprog om praksisfaglighed, organisering af arbejdet og evaluering samt det at spotte tegn på praksisfaglighed hos eleverne.

Inspirationsmaterialet på EMU.dk



Det samlede inspirationsmateriale er tilgængeligt på Danmarks Læringsportal EMU.dk. Her findes også et link til en digital læringsplatform, hvor det samlede inspirationsmateriale er bygget ind i en modulstruktur.



AALBORG UNIVERSITET



BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Pluss